

хуванням специфіки сформованої ситуації, необхідно говорити про унікальність проблем, що стоять перед сучасними містами. Тому немає сенсу вважати отримані в дослідженні висновки остаточними, і природно, претендувати на категоричність викладених думок і безальтернативність запропонованих рекомендацій. Разом з тим, наведені дані і результати їх аналізу будуть корисними для продовження наукових досліджень в сфері розвитку системи міського комплексу міст України.

1.Бабаєв В.М. Управління великим містом: теоретичні і прикладні аспекти / В.М. Бабаєв; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків: ХНАМГ, 2010. – 306 с.

2.Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08.09.2005 р. № 2850-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // www.rada.gov.ua.

3.Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України // Відомості Верховної Ради. – 2002. – № 10, ст.78.

4.Карлова О.А. Соціально-економічні складові функціонування міського комплексу (теорія і практика) / О.А. Карлова. – Харків: Мадрид, 2011. – 452 с.

5.Лукьянченко А.А. Градообразующая коммунальная сфера: теория и практика обеспечения устойчивого развития / А.А. Лукьянченко. – Донецк: ООО"Юго-Восток.ЛТД, 2007. – 209 с.

6.Проблемы теории и практики развития городской хозяйственной системы / Богачев С.В., Мельникова М.В., Лукьянченко А.А. и др. – Донецк: ООО «Юго-Восток, ЛТД», 2006. – 381 с.

7.Современные проблемы моделирования социально-экономических систем / Под ред. Пономаренко В.С., Клебановой Т.С., Кизима Н.А. – Харьков: ИД "ИНЖЭК", 2009. – 440 с.

Отримано 15.02.2012

УДК 332.146 : 330.34.01

М.С.ПАШКЕВИЧ, канд. екон. наук

Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ

РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ: КОНЦЕПЦІЯ ТА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ

Запропоновано концепцію формування регіонального інвестиційного клімату для забезпечення розвитку регіону. Досліджено основні динамічні характеристики категорії «інвестиційний клімат регіону», які забезпечують ритмічність, динамічність, сумісність та зв'язок інвестиційних процесів та центрів відповідальності між собою. На цій основі побудовано модель формування інвестиційного клімату регіону.

Предложена концепция формирования регионального инвестиционного климата для обеспечения развития региона. Исследованы динамические характеристики категории «инвестиционный климат региона», которые обеспечивают ритмичность, динамичность, совместимость и связь инвестиционных процессов и центров ответственности между собою. На этой основе построена модель формирования инвестиционного климата региона.

The conception of regional investment climate shaping for regional development is offered. Dynamic peculiarities of the category of "regional investment climat" are investigated.

They provide rhythmic, dynamic, interoperable and connected relations between processes and centers of responsibility. On this basis the special model is shaped.

Ключові слова: інвестиції, інновації, регіональний розвиток, інвестиційний клімат, інноваційні технології.

Маючи значний природно-виробничий потенціал, розвинуті наукові школи для створення інновацій, темпи соціально-економічного розвитку регіонів України залишаються доволі повільними. Виникає протиріччя між наявними можливостями для розвитку та фактичним рівнем їх використання. Багато в чому проблемним питанням у розв'язанні цього протиріччя вбачається недостатня ефективність інвестиційних процесів, які відбуваються в регіонах нашої держави. Не дивлячись на реальні кроки регіональної влади зробити інвестиційний клімат регіонів більш сприятливим для інвесторів, останні ще й досі квапляться з активним вкладанням коштів у регіональну економіку. Між тим, саме від інвестиційних процесів залежить сталий розвиток територій, який супроводжується гармонійним поєднанням завдань екологічної, економічної та соціальної підсистем регіону. Особливо гостро ці проблеми проявляються на депресивних територіях, де інтенсивність протікання інвестиційних процесів навіть при сформованих сприятливих умовах гальмується виснаженим станом природно-ресурсного потенціалу, відсутністю можливостей для впровадження інновацій. Таким чином, постає об'єктивна необхідність у розробці принципово нових концептуальних засад формування регіонального інвестиційного клімату для здійснення динамічного регіонального розвитку, побудови на цій основі моделі регулювання інвестиційних процесів у регіоні.

Проблемами соціально-економічного, екологічного розвитку регіонів України займалися різні вчені, урядовці, виробничники. Вирішувалися різноманітні науково-практичні задачі. Так, було розроблено спеціальні методи, спрямовані на підвищення активності суб'єктів інвестиційної діяльності [1], на основі системного підходу було об'єднано різні механізми регулювання регіонального розвитку у єдину керовану систему [2]. Особливу увагу приділяється розвитку проблемних регіонів [3, 6], математичній формалізації умов сталого розвитку [5], обґрунтування стратегічних векторів розвитку окремих територій України [4]. Також серед вчених, чії наукові праці складають основний науковий доробок у зазначеній галузі, Б. Адамов, І. Бережна, Є. Бойко, В. Василенко, В. Геєць, М. Долішній, В. Дорофійко, С. Злупко, М. Карлін, С. Мочерний, С. Пирожков, Я. Побурко, М. Чумаченко, О. Шаблій та багато інших.

Однак, не дивлячись на значний науковий доробок, залишаються системні проблеми формування сприятливого інвестиційного клімату регіону. Залишаються недостатньо вивченими питання формування комплексного підходу до створення механізмів регіонального розвитку на основі інвестиційних процесів, дослідження нових властивостей інвестиційних процесів у сучасних економічних умовах, моделювання процесу формування регіонального інвестиційного клімату.

Таким чином, метою досліджень, результати яких викладено в даній роботі, є обґрунтування нової концепції формування інвестиційного клімату регіону, яка забезпечує регіональний розвиток, та побудова на цій основі моделі формування регіонального інвестиційного клімату. Для досягнення поставленої мети було виконано наступні завдання. Досліджено основні характеристики категорії «регіональний інвестиційний клімат», на основі чого було сформульовано принципи вищезазначеної концепції. Визначено основні складові підсистеми регулювання інвестиційних процесів у регіоні та встановлено зв'язки між ними, що являє собою модель формування інвестиційного клімату в регіоні.

Поняття регіонального інвестиційного клімату з позицій сучасної політики регіонального розвитку можна визначити, як умови для безперервного, динамічного циклу перетворення інвестиційних ресурсів на соціально-економічні блага завдяки проходженню через центри відповідальності у межах визначеної адміністративно-територіальної одиниці. Зазвичай регіональний інвестиційний клімат прийнято вважати статичною категорією, яка характеризується наявністю певних умов для здійснення інвестицій в соціально-економічну сферу регіону. Однак, на нашу думку, регіональний інвестиційний клімат слід розглядати, як динамічне явище, яке доцільно оцінювати не тільки за показниками умов інвестування в регіон, але й за показниками реальних інвестиційних процесів, що відбуваються у регіоні. Адже нерідко виникають обставини, коли існують певні економіко-правові умови для інвестування, регіональна програма розвитку передбачає різні преференції для інвесторів, однак реальні інвестиційні процеси протікають доволі повільно. Це свідчить про необхідність розробки нових концептуальних засад та моделей формування регіональної політики щодо сприятливого інвестиційного клімату.

Чимало дослідників розмежовують категорії економічних та соціальних благ, обираючи одну з них в якості критерію регіонального розвитку. Наприклад, у [5] таким критерієм обрано рівень життя населення, що виражається у показнику кількості соціальних послуг на душу населення, натомість у [6] регіональний розвиток характеризу-

ється показником валового регіонального продукту. На нашу думку, такий теоретико-методологічний підхід віддзеркалює фундаментальну наукову задачу соціально-економічних відносин, яка полягає у розподілі наявних економічних ресурсів між процесами виробництва та споживання благ. Вочевидь на різних етапах розвитку регіону ці пріоритети можуть змінюватися. Тому в концепції та моделі формування регіонального інвестиційного клімату поняття соціальних та економічних благ нероздільні. Сприятливий регіональний інвестиційний клімат забезпечується наявністю відповідної системи та організаційно-економічного механізму регулювання вищезначеного процесу, складові яких являють собою своєрідні центри відповідальності за ефективність інвестиційних процесів, задовільний рівень показників інвестиційного клімату.

Концептуальні засади і модель формування регіонального інвестиційного клімату, на основі застосування яких може бути суттєво підвищено ефективність регулювання регіонального розвитку в цілому, ґрунтуються на детальному аналізі та виявленні найбільш вагомих характеристик регіонального інвестиційного середовища, а точніше фактичних процесів інвестування та отримання соціально-економічного результату, які відбуваються у цьому середовищі. Дотримуючись вищезазначеного визначення поняття інвестиційного клімату регіону, можна стверджувати, що його динамічні характеристики зводяться до наступних (таблиця).

Динамічні характеристики регіонального інвестиційного клімату

№ з/п	Характеристика	Сутність
1	Безперервність	Безперервний, стійкий та ритмічний процес надходження інвестиційних ресурсів у регіональну економічну систему та їх перетворення на соціально-економічні блага
2	Динамічність	Швидкість та вектор руху інвестиційних ресурсів між центрами відповідальності згідно заданому контуру для досягнення поставленої мети. Підтримка загальної позитивної динаміки зміни результуючого показника інвестиційного клімату регіону з обмеженнями по амплітуді коливань та терміну проходження певної фази спаду або підйому, як мета регулювання умов інвестиційного клімату регіону
3	Інтероперабельність	Сумісність функціональних, економічних, технічних, екологічних та інших характеристик центрів відповідальності, включених у систему забезпечення ефективного протікання інвестиційних процесів у регіоні
4	Конектність	Зв'язок інвестиційних процесів та центрів відповідальності між собою

По-перше, процес перетворення інвестиційних ресурсів на соціально-економічні блага у регіоні повинен характеризуватися своєю безперервністю. І ця властивість є надзвичайно важливою, оскільки з неї випливає об'єктивна необхідність здійснення регулювання на рівні регіону таким чином, щоб інвестиційні ресурси надходили та приносили певний ефект постійно та ритмічно. Для досягнення цієї характеристики регіонального інвестиційного клімату необхідний спеціальний організаційний механізм, який би забезпечував безперервність, стійкість та ритмічність зв'язку між основними ланками досліджуваного процесу надходження та розподілу інвестиційних ресурсів у регіоні.

По-друге, не зважаючи на сприйняття інвестиційного клімату, як статичного явища, йому повинна бути властива динамічність. У сучасних соціально-економічних умовах з високим рівнем мінливості, інформаційного насичення та прискорення усіх процесів, динаміка надходження у регіон інвестицій та отримання соціально-економічних благ від цього свідчить про рух та розвиток регіональної системи в цілому. Тому доцільно виокремити такі основні параметри динаміки інвестиційних процесів, як швидкість та вектор руху. Параметр швидкості дає можливість оцінити наскільки інтенсивно у регіональну систему надходять інвестиційні ресурси, розподіляються та перетворюються на блага. Чим більша швидкість інвестиційного процесу, тим більш сприятливим вважається інвестиційний клімат регіону, тим вищий рівень його конкурентоспроможності, тим швидше відбувається його соціальний, економічний та екологічний розвиток. Параметр вектору руху відображає напрям, за яким рухається інвестиційний потік у регіоні. Наприклад, інвестиційні кошти можуть бути вкладено у звичайні інвестиційні проекти, інноваційні інвестиційні проекти регіону, можуть бути виведено за межі певного регіону або не вкладено у жодний проект. У кожному переліченому випадку вектор руху інвестиційних процесів, як і їх швидкість, будуть різними. Тому організаційно-економічні умови інвестиційного клімату повинні забезпечувати високий рівень швидкості протікання процесу надходження та перетворення інвестиційних ресурсів на блага, а також правильний вектор руху цих потоків з огляду на головну мету та передумови регіонального розвитку. Також динамічність інвестиційного клімату означає, що останній повинен постійно змінюватися та реагувати на будь-які коливання вхідних параметрів достатньо чутливо. Адже інвестиційні процеси пов'язані з певними ризиками і можуть спричиняти зниження загального очікуваного цільового ефекту від їх протікання. Тому умови інвестиційного клімату повинні чутливо корегуватися залежно від фактичного значення цільового показника регіональної системи.

Динамічність, як властивість інвестиційного клімату регіону, також виражається і у принципах регулювання його розвитку. Зазвичай, програмні завдання з покращення регіонального інвестиційного клімату зводяться до досягнення цільовим показником обсягу залучених у регіон інвестицій певного значення. Між тим, сучасні тенденції розвитку змушують дещо змінити саму мету регіонального регулювання. Так, на зміну меті, що полягає у «стрижку» певного агрегованого показника, що характеризує інвестиційний клімат, з одного значення до іншого, приходять мета, яка полягає у забезпеченні динаміки цього показника з позитивною траєкторією (рис.1). При цьому позитивна траєкторія динаміки результуючого показника має обмеження у вигляді недопущення різких коливань та відхилень, що виходять за межі допустимих обґрунтованих значень, а також обмеження терміну проходження показником певної фази спаду або підйому. На цій теоретичній основі можна стверджувати про наявність та властивості лінійного регулювання регіонального інвестиційного клімату та розвитку в цілому, що характеризується стрібноподібною метою досягнення певного значення результуючим показником, а також наявність та властивості динамічного регулювання, яке характеризується хвилеподібною метою підтримки позитивної динаміки зміни результуючого показника.

На рис.1,*а* показано, як при лінійному регулюванні за встановлений проміжок часу від T до T_1 результуючий показник інвестиційного клімату повинен змінитися з рівня F до F_1 . Навпаки, на рис.1,*б* показано, як під час динамічного регулювання результуючий показник повинен рухатися згідно зростаючої траєкторії M . Тоді регулюючий вплив у даному випадку зводиться до недопущення коливань його значень вище рівня, заданого траєкторією M_1 , та нижче рівня, заданого траєкторією M_2 , а також недопущення середнього терміну перебування системи інвестиційного клімату у стані спаду або підйому більше, ніж $(T_1 - T)$.

По-третє, важливою характеристикою регіонального інвестиційного клімату у сучасних умовах підвищеної складності соціально-економічних систем є його інтероперабельність. Під інтероперабельністю інвестиційного клімату слід розуміти його здатність забезпечити круговий потік інвестиційних ресурсів між центрами відповідальності для досягнення поставленої мети. Ця характеристика є досить актуаль-

ною в умовах, коли центри відповідальності за проходження інвестиційних процесів в регіоні є різнорідними структурами, не пов'язані у єдину систему з керуючим об'єктом, мають різні функціональні, економічні, соціальні цілі та властивості. Тому, потрапляючи у певний центр відповідальності, потік інвестиційних ресурсів може змінити свою швидкість, вектор, призначення, чим зашкодити загальному інвестиційному процесу та результуючому показнику інвестиційного клімату взагалі.

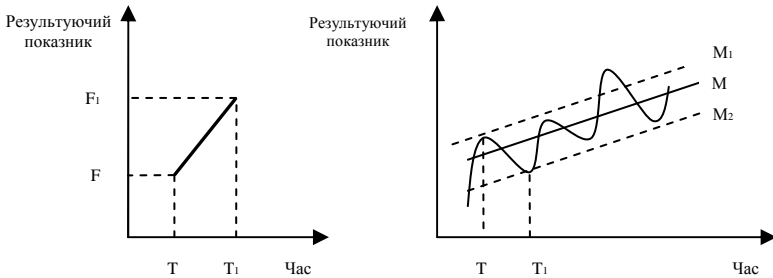

Рис.1 – Типи регулювання регіонального інвестиційного клімату:
а – лінійне регулювання; б – динамічне регулювання.

По-четверте, необхідною динамічною характеристикою регіонального інвестиційного клімату є конектність, яка забезпечує зв'язок між процесами та центрами відповідальності у інвестиційній регіональній підсистемі. На практиці трапляються ситуації, в яких окремо існують інвестиційні кошти, виробничі потужності, підприємницькі ідеї, але умови інвестиційного клімату регіону не сприяють їх гармонійному взаємовигідному поєднанню. Таким чином, для формування сприятливого інвестиційного середовища необхідно забезпечити умови легкої та прозорої конектності елементів регіональної соціально-економічної системи. На відміну від інтероперабельності, яка забезпечує принципову сумісність центрів відповідальності, конектність обумовлює динамічну взаємодію інвестиційних процесів та центрів відповідальності між собою.

На основі вищезазначеного можна обґрунтувати нову концепцію динамічного підходу до регулювання регіонального розвитку на основі формування регіонального інвестиційного клімату, яка передбачає визначення сутності інвестиційного клімату як спеціальних умов для циклічного перетворення інвестиційних ресурсів на соціально-

економічні блага завдяки проходженню через центри відповідальності у межах визначеної адміністративно-територіальної одиниці; заснована на принципах безперервності, динамічності, інтегрованих та конектності, які відображають характеристики ритмічності, швидкості, вектору процесів перетворення інвестиційних ресурсів на соціально-економічні блага у центрах відповідальності, а також сумісності та стійкості зв'язку цих процесів та центрів між собою; визначає динамічне регулювання регіонального розвитку як сукупність процесів розробки та прийняття управлінських рішень, спрямованих на досягнення мети хвилеподібної зміни результуючого показника згідно заданої загальної зростаючої траєкторії з обмеженнями по амплітуді коливань та терміну перебування у певній фазі зростання або спаду.

Для побудови моделі формування регіонального інвестиційного клімату, яка повинна забезпечити загальний регіональний розвиток, прийємо, що регіон являє собою систему, яка складається з багатьох взаємодіючих між собою підсистем. Кожну підсистему можна представити у вигляді схематичної моделі. На рис.2 наведено модель підсистеми, внаслідок ефективного функціонування якої формується регіональний інвестиційний клімат.

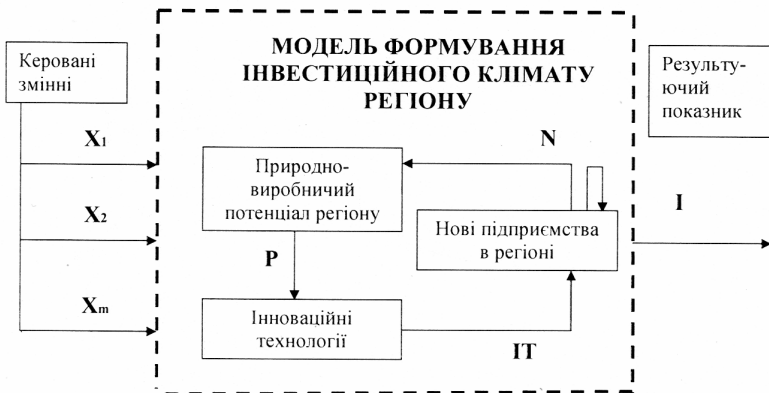

Рис.2 – Схематичне представлення моделі формування регіонального інвестиційного клімату

Базовими складовими моделі формування регіонального інвестиційного клімату є природно-виробничий потенціал регіону, інноваційні технології та нові підприємства, що утворюються внаслідок здійснення інвестування в економіку регіону. Ці три складових утворюють між собою технологічний замкнений ланцюг, функціонування якого

спрямоване на досягнення поставленої мети інвестиційної політики, формалізованої у вигляді певного результуючого показника I . На вході в підсистему формування сприятливого регіонального інвестиційного клімату існують керовані змінні $(X_1 \dots X_m)$, які піддаються впливу з боку регіональних керуючих суб'єктів та за своєю суттю являють собою ті економічні, організаційні, правові та інші умови, від яких залежить інвестиційний клімат у регіоні. Враховуючи основні положення представленої вище концепції динамічного регулювання регіонального розвитку на основі формування сприятливого інвестиційного клімату, можна стверджувати, що управлінський вплив на змінні $(X_1 \dots X_m)$ повинен відповідати принципам безперервності, динамічності, інтероперабельності та конектності, а мета регулювання повинна бути формалізована у вигляді заданої хвилеподібної зміни результуючого показника згідно загальної зростаючої траєкторії з обмеженнями по амплітуді коливань та терміну перебування в певній фазі зростання або спаду.

Розглянемо складові моделі формування регіонального інвестиційного клімату. Природно-виробничий потенціал регіону є первинною ланкою інвестиційних процесів, оскільки саме від нього залежить привабливість регіону для потенційних інвесторів, природні, соціальні та економічні можливості реалізації тих або інших інвестиційних проєктів. До природно-виробничого потенціалу регіону для цілей моделювання віднесено усі фактори виробництва, які існують в економіці згідно положень економічної теорії, а саме земля, як природні багатства території регіону, капітал, як засоби та предмети виробництва, створені людиною у процесі життєдіяльності, труд, як людський капітал, інформація та підприємницька ініціатива. Таким чином, складова природно-виробничого потенціалу містить увесь необхідний кількісний та якісний набір ресурсів регіону P , який може бути фактично використаний для того, щоб інвестиції у вигляді грошових коштів, направлені у регіон, перетворилися на нові соціально-економічні блага. Зрозуміло, що на певному часовому проміжку, природно-виробничий потенціал регіону матиме свою межу. Це означає, що економічне зростання регіону у цей проміжок часу також матиме границю, для подолання якої заздалегідь слід вживати додаткових регулюючих заходів, спрямованих на підвищення природно-виробничого потенціалу регіону для забезпечення зростання у наступних часових періодах.

Інноваційні технології, як складова моделі формування регіонального інвестиційного клімату, містять у собі реальні апробовані тех-

нологічні рішення, технології, пристрої, обладнання, виробу, продукти *IT*, які готові до впровадження та на основі яких можуть бути організовані нові підприємства. Зазначені інноваційні технології виокремлено у самостійну складову на тій підставі, що її зміст відрізняється від елементу «інформація», який, у свою чергу, належить складовій природно-виробничого потенціалу. Якщо до елементу «інформація» відносяться об'єкти інтелектуальної власності, які з різних причин не можуть бути швидко та ефективно інтегровані в економіку регіону на даному часовому проміжку розвитку, то до складової інноваційних технологій відносяться саме ті інновації, щодо яких доведено економічну ефективність та не існує суттєвих перешкод для їх імплементації. Також ще однією особливістю складової інноваційних технологій є те, що до неї відносяться ті проекти, на основі яких можуть бути створені нові підприємства з новими робочими місцями і достатнім рівнем податкоспроможності та конкурентоспроможності. Це припущення обумовлено наступними обставинами, які виникають у економічній практиці. Нерідко інвестиції вкладаються у інноваційні проекти, які спеціально готуються під потреби великих промислових підприємств. Метою таких інноваційних технологій є зниження собівартості продукції або послуг, що виготовляються на цьому промисловому підприємстві. Особливо це стосується впровадження енергоощадних технологій у умовах енергетичної небезпеки та високої залежності. З одного боку, можна констатувати позитивний економічний ефект від вивільнення певного обсягу грошових коштів на підприємствах, але з іншого – можна спостерігати й негативні наслідки від цього явища. По-перше, не завжди інноваційні технології обумовлюють створення нових робочих місць на підприємстві, а частіше навпаки – сприяють скороченню працівників, оскільки майже всі інноваційні технології, що розробляються для конкретних підприємств мають елементи автоматизації та інформаційних технологій. Для регіону це означає збільшення кількості безробітних. По-друге, неконтрольовані тіньові схеми вилучення капіталу з підприємства не сприяють поповненню місцевих бюджетів податками, реалізації соціальних проектів на користь місцевої громади тощо. В той же час в інших державах з розвинутою інноваційною економікою, інновації носять масовий характер. Це означає, що вони є людиноорієнтованими та спрямовані на задоволення потреб, у першу чергу, населення. На основі масових інновацій можуть бути організовані нові невеликі підприємства. Для економіки регіону це є цілком позитивним явищем, оскільки підвищується рівень зайнятості населення, рівень контрольованості податків, що відраховуються до бюджету, розвивається підприємницька ініціатива та укріплюється регіональний серед-

ній економічний прошарок суспільства.

Третьою складовою моделі формування регіонального інвестиційного клімату є новоутворені за певний період підприємства N з певними соціально-економічними показниками обсягу виробництва, кількості працівників, рівня сплачуваних податків тощо, в основі яких лежить використання інноваційних технологій або виробництво інноваційної продукції та послуг. Саме кількість, термін та динаміка діяльності нових підприємств в регіоні може свідчити про рівень сприятливості регіонального інвестиційного клімату. Оскільки в запропонованій вище концепції регіональний інвестиційний клімат розглядається з точки зору його динамічних характеристик, то кількість нових підприємств, що утворюються у регіоні за обраний для аналізу період часу є показником інтенсивності протікання інвестиційних процесів у ньому.

Наведений на рис.2 технологічний ланцюжок процесу формування регіонального інвестиційного клімату, за сутністю являє собою сполучення центрів відповідальності за регіональні інвестиційні процеси, які забезпечують рух інвестиційних ресурсів в регіоні, їх перетворення на соціально-економічні блага та досягнення мети стійкого сприятливого регіонального середовища для здійснення інвестицій. Від ефективної роботи цього ланцюжка залежить результуючий показник інвестиційного клімату регіону. Фундаментальною основою інвестиційного клімату регіону є його природно-виробничий потенціал. Саме в нього направляється частина інвестиційних ресурсів. Однією з проблем регіонального розвитку в Україні є високий рівень реалізації природно-виробничого потенціалу територій на основі застарілих технологій та організаційних рішень. Наприклад, через вичерпання природних запасів корисних копалин і непридатність майнового комплексу гірничо-добувних підприємств для іншого використання та виробництва іншої продукції і послуг досить швидко утворюється територіальна депресія соціально-економічного розвитку. Саме тому однією з умов формування сприятливого інвестиційного клімату є забезпечення можливості імплементації в існуючий природно-виробничий комплекс території інноваційних технологій. Стан принципової відповідності або невідповідності наявних у регіоні факторів виробництва до параметрів інноваційних технологій може бути як каталізатором, так і перешкодою на шляху регіонального розвитку на основі формування сприятливого інвестиційного клімату. Наприклад, інноваційна технологія теплових насосів, яка дозволяє генерувати додаткову енергію за рахунок використання тепла підземних вод, не може бути широко використана у місті Дніпропетровську внаслідок складних гідрогеологічних умов, необхідності буріння надто глибоких свердловин, недостат-

ньо високої температури води. Така несумісність інноваційної технології та природно-виробничого потенціалу території гальмує процес вкладення коштів у підприємства, які можуть працювати за рахунок альтернативної енергії, чим суттєво економити енергоносії та витрати на їх споживання, виробляючи більш конкурентоспроможну продукцію та послуги. Таким чином, вихідні параметри складової природно-виробничого потенціалу території є вхідними у блок інноваційних технологій, де перевіряється їх відповідність до параметрів існуючих інноваційних технологій. Якщо така відповідність відсутня, порушується динаміка інвестиційного процесу, адже він не протікає у регіоні, тому що відсутні реальні інноваційні проекти для інвестування на даній місцевості. Якщо така відповідність присутня, то на виході зі складової інноваційних технологій спостерігаються ті технології та рішення, на основі яких можна утворити нові підприємства. На виході зі складової нових підприємств утворюються соціально-економічні блага, кошти від яких частково йдуть на відтворення виробництва цього підприємства, а частина – на підвищення природно-виробничого потенціалу території. Якщо порушується зв'язок між блоками інноваційних технологій та нових підприємств, тобто виникає ситуація, коли існують рентабельні інноваційні бізнес-проекти, але внаслідок організаційно-економічних умов не можуть бути організовані нові підприємства, динаміка інвестиційних процесів різко знижується, а значить і погіршується результируючий показник інвестиційного клімату. Якщо порушується зв'язок між новими підприємствами та складовою природно-виробничого потенціалу, тобто значення показників соціально-економічної відповідальності підприємства за стан природно-виробничого потенціалу доволі низькі, то згодом наступить момент, коли природно-виробничий потенціал стане стримуючим фактором на шляху подальшого регіонального розвитку на основі формування інвестиційного клімату, оскільки параметри факторів виробництва регіону – основних виробничих фондів, кваліфікації працівників, стану навколишнього середовища та інших – не відповідатимуть характеристикам наявних інноваційних технологій.

Розглянемо, яким чином основні принципи концепції регулювання регіонального розвитку на основі формування регіонального інвестиційного клімату проявляються у моделі формування регіонального інвестиційного клімату. Принцип безперервності забезпечує такий регулюючий вплив на вхідні параметри моделі, щоб процес використання природно-виробничого потенціалу через впровадження інноваційних технологій та утворення нових підприємств був безперервний та ритмічний. Це досягається шляхом одночасного підвищення якості

ресурсного складу регіону та зацікавленості інвесторів відкривати нові підприємства. Принцип динамічності проявляється в моделі у тому, щоб час між пропозицією певних виробничих ресурсів регіону для інвесторів та вкладення у процеси підвищення якості цих ресурсів коштів, отриманих від новоутворених підприємств був найкоротшим. Також принцип динамічності забезпечує необхідний вектор руху інвестиційних ресурсів між центрами відповідальності, а саме, щоб кошти вкладалися у інноваційні проекти, щоб ці проекти передбачали організацію нових підприємств, щоб кошти від роботи нових підприємств направлялися на нарощення природно-ресурсного потенціалу регіону. Принцип інтеперабельності важливий для забезпечення сумісності параметрів складових інвестиційного клімату таких, як природно-виробничий потенціал, інноваційні технології та умови організації нових підприємств, між собою. Принципу конектності необхідно дотримуватися під час формування інвестиційного клімату, оскільки особливими заходами слід досягти зв'язку його складових. Наприклад, не можна допускати, щоб інноваційні технології розвивалися у регіоні окремо від його природно-виробничого потенціалу, а підприємства більшою мірою утворювалися обминаючи інноваційні процеси. Але саме такі ситуації доволі часто трапляються на практиці. Наукові установи регіонів потребують активізації зв'язку з реальним бізнесом і виробництвом, а також регіональною владою. Остання, у свою чергу, повинна ставити своєрідні наукові задачі з розробки інноваційних технологій під потреби території для підвищення її природно-виробничого потенціалу, формування сприятливого інвестиційного клімату та забезпечення регіонального розвитку. Інноваційні бізнес-проекти, які з'являються на виході зі складової інноваційних технологій повинні мати зв'язок з процесом організації нових підприємств, у протилежному випадку вони так і залишаться лише проектами без своєї реалізації.

З наведених досліджень можна зробити наступні висновки.

1. Поняття «регіональний інвестиційний клімат» повинно бути уточнено з огляду на умови сучасних соціально-економічних процесів. Так, інвестиційний клімат регіону повинен визначатися не лише створеними організаційно-правовими умовами для здійснення інвестицій, але й параметрами фактичних інвестиційних процесів, що протікають на даній території.

2. На основі дослідження характеристик інвестиційних процесів регіону було сформульовано нову концепцію регіонального розвитку на основі формування інвестиційного клімату на принципах безперервності, динамічності, інтеперабельності та конектності.

3. З урахуванням положень запропонованої концепції було побудовано схематичну модель формування інвестиційного клімату, яка містить складові природно-виробничого потенціалу регіону, інноваційних технологій та новоутворюваних підприємств, які відіграють роль центрів відповідальності за протікання інвестиційних процесів у регіоні.

1.Будяков В.Є Методи підвищення інвестиційної активності у регіоні: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / В.Є. Будяков. – Донецьк, 2009. – 24 с.

2.Крайник О.П. Система механізмів регулювання регіонального економічного розвитку: Автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / О.П. Крайник. – К., 2009. – 40 с.

3.Балак І.О. Механізм державного регулювання розвитку економічної системи проблемного регіону: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил та регіональна економіка» / І.О. Балак. – К., 2009. – 22 с.

4.Бережна І.В. Національні пріоритети та регіональні детермінанти соціально-економічного зростання (на матеріалах АР Крим): Автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.10.01 «Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка» / І.В. Бережна. – Львів, 2005. – 50 с.

5.Иванов П.М. Устойчивое региональное развитие: концепция и модель управления / П.М. Иванов // Экономика и математические методы. – 2006. – Т.42. – №2. – С.51-59.

6.Нечаев В.Б. Формирование экономического механизма смягчения последствий от ликвидации угледобывающих предприятий: Дисс. ... канд. экон. наук: 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами)» / В.Б. Нечаев. – Иркутск, 2002. – 181 с.

Отримано 14.02.2012

УДК 658.589

А.С.ЧЕРНОІВАНОВА, канд. екон. наук
Українська інженерно-педагогічна академія, м.Харків

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЕКТИ ТА ЇХ ЗМІСТ

Узагальнено теоретичні підходи до обґрунтування поняття «інноваційний проект», розкрито сутність інноваційного проекту, виділено особливості, характерні для інноваційних проектів.

Обобщены теоретические подходы к обоснованию понятия «инновационный проект», раскрыта сущность инновационного проекта, выделены особенности, характерные для инновационных проектов.

Theoretical Approaches to the concepts of innovation project synthesized, essence of innovation project founded, features for innovative project allocated.

Ключові слова: інноваційний проект, особливості інноваційних проектів, зміст проекту, етапи розробки інноваційного проекту.

В сучасних умовах реформування економіки важливу роль повин-